

1. CZEŚNIK (10) *sb m*

cześnik (9), **czaśnik** (1); *cześnik MetrKor, BartBydg* (2), *ComCrac* (3), *RejRozpr, SarnStat* (2); *czaśnik GórnRozm*.

-f- (4), -ś- (3), -s- (2), -fz- (1).

e oraz a *jasne*.

sg *N* *cześnik* (4). ◇ *pl N* *cześnicy* (2). ◇ *G* *cześnik(o)w* (2). ◇ *I* *cześniki* (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde bez cytatu.

1. *Wysoki urzędnik, dostojnik, dygnitarz* (2) : *Dignitarius*, *czesnyk BartBydg* 42b.

a. *Kasztelan, naczelnik grodu* (4) : *Castellanus*, *czesnyk, grododzyerscza BartBydg* 23b.

2. *Tytułarny urzędnik ziemski (pierwotnie dostojnik dworski, którego zadaniem było nalewanie wina władcy* (8) : *Aczi Voieievodovie, Castellani Czełniczy y ynni vrzedniczy ziemscy przez nas dani, doftateczną pośfełią dziedziczną [...] miecz mayą. ComCrac* 14v, 15v; *A ze ftá zwas ieden fiędzie Tákim kftaltem na vrzędzie Aby iedno prawdę mnożył A fwe pożytki odłożył Chybá drobnych kęś czełnikow Chorążych/ woyskich ftolnikow Tám nic nieprzydzie do mieśfku RejRozpr* C2v; *Podczáfzy, Stolnik, Cześnik, Podftoli, máią bydź w Ruśkich Woiewództwách SarnStat* 233.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej (4): *Iákub Ponętowfki Cześnik Lęczycki z Woiewodztwá Lęczyck. SarnStat* 1017.

W połączeniu z G od „ziemia” + przymiotnik od nazwy miejscowej (1): *Item Wfchithki vftawy i articuli, ktore wyelmozny pan otta. [...] Sandomirfki woiewoda, spany Czełznyki podolfki zyemye y spany staroftamy Choczinfkimy, y sgynnemy pany zyemye Moldawfki vftawyl. thi mayá bicz mocno dzyerzany. MetrKor* 40/815.

Szereg: »urzędnik a cześnik« (1): *voyevoda zynnemi vrzędniki a czełniki ziemskimi męzoboicze to zkazá czo iego vinnofczy bęndzie naliezało ComCrac* 116v.

W przen (1) : *Więc żeście doftáli do tego trunku hoynych czaśnikow dobrotliwych/ podczáfzow/ popiliście fię tą Wolnością GórnRozm* D4.

[*Szesnastowieczna postać „cześnik” powstała prawdopodobnie z pomieszania dwóch początkowo różnych wyrazów: „czestnik” od „cześć” i „czesznik” od „czasza”. W powyższym materiale kontynuacją pierwszego mogą być przykłady ze znac. 1., drugiego – przykłady ze znac. 2.]*

Synonimy: 1. dygnitarz, urzędnik; a. grododzierzca.